

Yayın Adı Power Boats Yachts
Referans No 33126505
Renk Renkli

Yayın Tarihi 01.10.2013
Etki Tarafsız
STxCM 203,33

Küpür Sayfa 1
Tiraj 15000
Sayfa 120

TARİH

PİRİ REİS ve KİTAB-I BAHİRİYE

Yazı: Doç. Dr. Bülent ARI

2013, UNESCO tarafından Piri Reis yılı olarak tayin edildi. Bize ait unsurların uluslararası camiada ilgi uyandırması tabiatıyla hoşumuza gidiyor. Devlet kurumları da bazı faaliyetlerde bulunarak ülke çapında Piri Reis yılını kutlamaya çalışıyor. Son olarak 26-29 Eylül 2013 tarihleri arasında Türk Tarih Kurumu İstanbul'da bir sempozyum düzenledi.

Bu sene kutladığımız, aslında medâr-ı iftiharımız olan, Piri Reis'in dünya haritasını hazırlamasının 500. sene-i devriyesidir. Çalışmalarda eksik olan, onun "Kitâb-ı Bahriye"sini görmezden gelerek sadece dünya haritasının elde mevcut bir parçasını sürekli gündeme getirmektir. Hepimizin bildiği gibi, henüz dünya haritasının sırrı tam olarak çözülebilmemiş değildir. Erich von Daniken, Tanrıların Arabaları kitabında Mısır Piramitleri gibi haritayı da uzaylıların çizdiğini iddia etmektedir. Gerekçesi de hâlâ çürütülebilmemiş değildir. Çünkü en büyük delili, ancak 1952 yılında sonarla tespit edilebilen Antarktika dağlarının Piri Reis haritasında şaşırtıcı derecede doğru biçimde çizilmesidir. Ayrıca, Kahire merkez alınmak üzere uydudan çekilen fotoğrafların, tam da Piri Reis haritasındaki çizime benzer yerküre görüntüsü vermesidir. Günümüzün açmazlarından biri, eski

devirlerdeki teknik bilgileri küçümsememizdir. Bilim ve teknolojiye dair ne varsa XX. asrın hikmetlerinden olduğuna kalpten inandığımız içindir ki, Piri Reis'in ve eski denizcilerin sırlarına aslâ vâkıf olamayacağız. Bir diğer açmazımız, bize teknolojik ilerlemeye dair herşeyin Avrupa'dan neş'et ettiğinin öğretilmesidir. XIX. asırda neredeyse tüm dünyayı hâkimiyeti altına alan batıyı, XVI. asırda İslam dünyasında böyle bir haritanın çizilebileceğine kimse inandıramazdı. Portekizli Cristóvão Colombo (Kristof

Yayın Adı Power Boats Yachts
Referans No 33126505
Renk Renkli

Yayın Tarihi 01.10.2013
Etki Tarafsız
STxCM 203,06

Küpür Sayfa 2
Tiraj 15000
Sayfa 121

Yayın Adı Power Boats Yachts
Referans No 33126505
Renk Renkli

Yayın Tarihi 01.10.2013
Etki Tarafsız
STxCM 198,61

Küpür Sayfa 3
Tiraj 15000
Sayfa 122

TARİH

Colomb)'dan önce Yeni Dünya'nın bilinmediği günümüze kadar nesiller boyunca zihinlere kazınmıştır. Bu öğretilmiş yanılığın aşmadıktan sonra hakikati öğrenmemize imkân yoktur. İslam Bilimler Tarihi uzmanı Prof. Dr. **Fuat Sezgin**, Arap denizcilerden İtalya'ya geçen dünya haritası çizimlerinin Piri Reis tarafından kullanıldığını ifade etmektedir. Ne yazık ki, haritanın diğer parçaları elimizde değildir. Amerika'ya Vikinglerin çok daha önceleri gidip gelmekte oldukları da söylenmektedir. Bu husustaki spekülasyonlar ve o devre ait harita çizim teknikleri hakkında çok daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. İlk mektepten itibaren bize öğretilen tarih sloganlarından biri 1538 Preveze deniz muharebesiyle Akdeniz'in Türk gölü haline geldiğidir. Tamamen doğru olmasa da bu tarihlerde Osmanlı gemilerinin tüm Akdeniz'de yelken açtığı doğrudur. 1517'de Mısır'ın fethi ve ardından Cezayir hâkimi Barbaros Hayreddin Paşa'nın Osmanlı tabiiyetini kabul etmesi, Cebelitarık'a kadar uzanan Osmanlı kontrolünü sağlamıştı. Peki o günlere kadar deniz kuvvetlerini sadece bir ikmal ve kara ordusunun yardımcı unsuru olarak kullanabilen Osmanlı devleti bir anda nasıl kudretli ve kendisinden çekinilen bir

deniz gücü haline gelebilmişti? Akdeniz hâkimiyeti için sadece donanma hazırlamanın kâfi gelmediği, her kıyı ve bucağın sığınma, ikmal ve demirleme imkanlarının bilinmesi gerektiği aşikardır. Bu hususta Osmanlı devleti korsan menşe'li denizcilerin bilgilerinden azami istifade etmiştir. Katip Çelebi, XVII. asrın ortalarında bile korsan aslından gelenlerin tecrübesini üstün tutar. Tuhfetü'l-Kıbar fî Esfârü'l-Bihâr'da denizde sadece korsanların sözlerine itibar edilmesini tavsiye eder:

- Birinci öğüt budur ki, kapudan kendi korsan değil ise deniz muharebesinde korsanlarla danışık edip dinleye. Yalnız kendi bildiğine gidenler ekser pişman olagelmışlerdir...
- Sekizinci öğüt budur ki, başarda reisleri Cezayir'e ve denizde nice yıllar gezmiş korsanlık etmiş ola. Zira donanmanın yürümesi ve durması ona bağlıdır. Bütün bunlara en iyi uyan karakter Piri Reis'tir. O gençliğini nice tehlike içinde amcasıyla denizlerde geçirmiş, devlet hizmetinde de entellektüel birikimini günümüze ulaştıran âbidevi eserlere imza atmıştır. Akdeniz'de rahatça yelken

açılması onun büyük eseri Kitab-ı Bahriye sayesinde. Yapmamız gereken, eserin her satırını dikkatle inceleyip denizlerle ve deniz tarihimize tekrar buluşmaktır. Piri Reis Bahriye kitabında harita bilgisi hakkında ipuçları da vermektedir: İşbu üslûb üzerinedür ki Akdeniz kenârlarının ve cezîrelerinin ma'mûrların ve harâbların ve limanların ve suların ve deryâda olan taşların ve sığların sâbıkâ Merhûm Kemâl Reis ile ve sâyir gâzîler ile deryâ-yı mezbûrî 'ilme'l-yakîn ve 'ayne'l-yakîn tettebbu' eyledüm kim, üzerine bi-kusûr beyân eyledüm. Zîrâ bu zıkr olan kazıyyeler hartı içinde kayd olunmağa kâbil ve müyesser değıldür. Bu i'tibâr üzerine ânuñ gibi mahallerde vâki' olan kenârların ve cezîrelerin ma'mûrların ve harâbları ve limanları ve suları ve deryâda olan taşları ve sığları mezkûr limanların kangî cânibinde idüğü ve ne rûzîğâra muvâfık ve kangısına muhâlif idüğü, vûs'atı, darlûğı ve ne mikdâr sefinelere mütehammil idüğü ve dahî bunlara beñzer nice dürlü 'alâmetler hartı içinde kayd olunmağa kâbiliyyet ihtimâl-i muhâldür. Bu fakîr dahî mukaddemâ bir hartı bünyâd gösterüb şimdiden olan hartılardan ez'âf-ı muzââf ziyâde tasarruflar gösterüb

Doç. Dr. Bülent Arı

Doç. Dr. Bülent Arı Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olduktan sonra Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü'nde Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. Doktora eğitimini yine aynı üniversitede tamamlayan ARI, 1988-1993 yılları arasında Ulaştırma Bakanlığı, Dış İlişkiler Dairesi'nde ve TÜBİTAK'ta görev aldı. 2001 senesinden bu yana çeşitli kurumlarda ve üniversitelerde görev aldı. 2010 yılından bu güne kadar Dolmabahçe Sarayı Müdürü olarak çalışmalarına devam eden Doç. Dr. Bülent Arı İngilizce, Almanca, Felemenkçe ve Arapça bilmektedir. Doç. Dr. Bülent Arı'nın Türk Denizcilik Tarihi ve Piri Reis - Kitab-ı Bahriye konusunda pek çok çalışması bulunmaktadır.

Yayın Adı Power Boats Yachts
Referans No 33126505
Renk Renkli

Yayın Tarihi 01.10.2013
Etki Tarafsız
STxCM 196,94

Küpür Sayfa 4
Tiraj 15000
Sayfa 123

Hind ü Çin bahrlerinin tâze
 çıkan harıtları ki, Diyâr-ı Rûm'da
 âni kimesne bu zamânen
 ma'lûm idinmemişdür. Anları
 bile kayd idüb Merhûm ve Mağfûr
 Sultân Selim Hân hazretlerinin
 Bâb-ı Sa'âdet-me'âbına Nefs-i
 Mısır'da virilüb makbûl olmuş idi.
 Ammâ bu fakir bir tarîk üzerine
 âsân eyledüm ki, bu fennün ehli
 olan kimesnelerden mezbûr yerleri
 görmedin ve bilmedin bu kitâbda
 yazılanun 'amele getürmesiyle
 bi-'inâyeti'l-lâh her işleri âsân olub
 kılavuza ihtiyâcları kalmaz. Ümîddür
 ki bu tarîkde yürüyen ve bu fennün ehli
 olan karındaşlar da bu kitâba nazar
 eylediklerinde ve hîn-i 'amelde bu hakîri
 hayr du'âdan ferâmûş eylemeyeler.
 Gezerdüñ Bahr-i Ebyâd'ıñ kenârın
 'Arab, Efreñlû Rûm Magrib diyârın
 Yazardum her birisin ânuñ ey yâr

Gerek oluñ makâmâtı ne kim vâ
 Ki ya'nî bilem ol yerler nice'dür
 Ya alçak yığirmidür yâhûd yücedür
 Yatağınun suynun kamu hâlin
 Mufasssal Bahr-i Rûm'ıñ cümle kâlin
 Cezâyir'de geçid her kande kim var
 Derin mi sığ midur ya kek yâhûd dar
 Piri Reis, pirimiz Halil İnalçık hocanın
 ifadesiyle, bu satırlarında Sultan Süleyman
 zamanında Habsburglarla karşı karşıya
 gelinmesiyle Akdeniz'de yapılacak fetihlerin
 müjdesini vermektedir. Harekete geçecek
 büyük bir Osmanlı donanmasının nereden
 ikmal yapabileceği, nereden su alıp hangi
 mevkilerde fırtınalardan saklanabileceğini
 kıyı kıyı, bucak bucak anlatmaktadır.
 Kıyılardaki meskûn mahaller, kale ve
 palangaları, mamur veya harap olduğuna
 dair stratejik bilgiler, Artık Osmanlı
 donanması mahallî faaliyet yerine tüm
 Akdeniz'de volta atmaya hazırdır. Filhakika,
 Piri Reis tüm kıyıları görmemiştir. Yabancı

akademisyenler, kendi kıyılarına ait fasılları
 takip ederek doğru yanlış cetvelleri
 çıkartmaktadır. Piri Reis'in görmediği
 yerleri kısa geçtiği vakidir. Ancak korsanlık
 vaktinden kalma tecrübeleriyle muharip
 toprakların detaylarını bu kadar teferruatlı
 vermesi de şaşırtıcıdır.

Bugün dahi duymadığımız yerlerin Türkçe
 adlarını zikretmesi manidardır. İsim
 verecek kadar benimsenmiş olan ıssız
 adalar, geçitler, boğazlar, kıyı köyleri Piri
 Reis'in avucunun içi gibidir adetâ. Bahriye
 kitabını, pek çok diğer eser gibi, daha çok
 tarihçiler incelemektedir. Halbuki haritacı,
 coğrafyacı, denizci ve gemicilerden
 oluşan ortak bir komisyon meseleyi ele
 almalı ve deniz tarihimize eseri yeniden
 kazandırmalıdır. İçindeki yüzlerce harita,
 modern haritalık tekniğiyle mukayese
 edilerek XVI. asır bilim tarihine de ışık
 tutulmalıdır.